

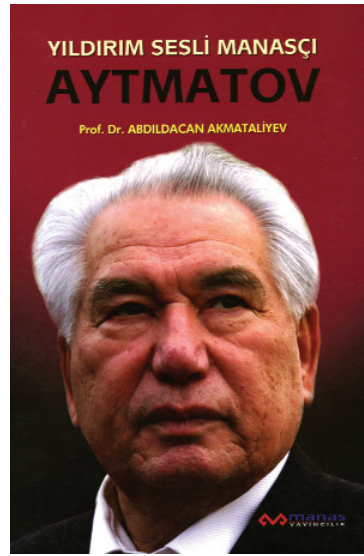
Gençler İçin Seçtiklerimiz

Prof. Dr. Abdıldacan Akmataliyev, *Yıldırım Sesli Manasçı Aytmatov*, Manas Yayıncılık, Elazığ 2008, 224 s.

Cengiz Aytmatov Akademisini kuran, Cengiz Aytmatov hakkında birçok yayın yapılmasını sağlayan Kırgız araştırmacı, Manas konusunda dünyanın önde gelen uzmanlarından Prof. Dr. Abdıldacan Akmataliyev tarafından kaleme alınan ve Manas yayıncılık tarafından yayımlanan bu çalışma Mehmet Özeren eliyle başarıyla Türkiye Türkçesine aktarılmış.

Eser, bir söz bilgisi Cengiz Aytmatov'u ve kitabı anlatan Prof. Dr. Sadık Tural'ın "Millî Benliğin Çılgılığı: Ç. Aytmatov" başlıklı anlamlı bir sunuş yazısı ile başlıyor.

Bilindiği gibi Prof. Dr. Sadık Tural, Nobel'in Aytmatov'a verilmesi amacıyla oluşturulan uluslararası bir komiteye başkanlık yapmıştı. Yetmişinci yaşını Türkiye'de kutlayan törenleri de hazırlayan Prof. Tural, sekseninci yılının kutlanması sözünü Elâzığ'da vermişti. Ne yazık ki Nobel'in görüşülmesi de, sekseninci yaş kutlaması da mümkün olmadı. Aytmatov aramızdan ayrılmıştı.

Cengiz Aytmatov'un yaşamı ve edebî yönünü yakından tanıyan Akmataliyev'in değerlendirmeleri onun eserlerine yeniden bir yöneliş sağlayacak ve doğru anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Kitabın "Cengiz Aytmatov'un Hayat ve Sanat Yolu" bölümünde Aytmatov'un çocukluk dönemi, öğrencilik yılları, eserleri, eserlerinin yazılış sebepleri sırayla ele alınmış. Yazar, şöhreti dünyaya yayılan Aytmatov'un eserlerinde hayatta her gün karşılaştığımız insanlara ve olaylara şahit olduğumuzu belirterek eserlerinden kısaca bahsetmiş ve onu

kendisini tekrarlamayan sanat dünyasının yaratıcısı olarak tanımlamıştır. Bu bölümde Aytmatov'un *Alay-Diilöy*, *Asma Köprü* (*Asma Köprü*), *Aşım*, *Betme-Bet* (*Yüz Yüze*), *Birinci Muğalım* (*İlk Öğretmen*), *Botogöz Bulak* (*Deve Gözü*), *Gazetçik Dzüyö*, *Gülsarat* (*Elveda Gülsarı*), *Deniz Boyloy Cartkan Ala Döböt* (*Deniz Kıyısında Koşan Alaca Köpek*), *Camiyla* (*Cemile*), *Car Car Boyunda Bozdoğ Turğan Ançının İyi*, *Kızıl Alma* (*Kızıl Elma*), *Kızıl Cooluk Calcalım*, *Kılım Karıtar Bir Kün* (*Gün Olur Asra Bedel*), *Kıyamət* (*Dişi Kurdun Rüyaları*), *Kayrakta*, *Manas Atanın Ak Kar-Kök Muzu*, *Samancının Colu* (*Samancının Yolu*), *Tünkü Sugat*, *Fudziyamadağı Kadir Kün Fujiyama*, *Çingiz Handın Ak Bulutu* (*Cengiz Han'a Küsen Bulut*), *Erte Kelgen Turnalar* (*Erken Gelen Turnalar*) adlı eserleri çarpıcı bilgilerle tanıtılmış. Bu eserlerinin arasında *Cemile*, adını tüm dünyaya duyurduğu için ayrı bir önem taşır.

"Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Sanatsal Gücü" adlı bölümde, Aytmatov'un ustalığının sırrının sanatsal düşüncenin zenginliği, çeşitliliğinde yattığı ve eserlerinde millî meseleleri, folklorik ve epik anlatımın kaynaklarını işlediği vurgulanmaktadır. C. Aytmatov'un eserlerinin efsaneler, masallar, mitler ve bugünün insanının iç dünyasını hayata geçiren, ahlaki, felsefi içeriğiyle okuyucunun dikkatini çekmesi ve mitolojilerin tekrar hayat bulmasını sağladığı anlatılmaktadır.

"Aytmatov Dünyasında Manas"

bölümünde Aytmatov'un eserlerinin ilk kaynağının Manas Destanı olduğu ve kendi fikrini okuyuculara yansıtmak için Manas Destanı'na başvurduğu, Manas'ın sanat dünyasında ona şans ve ilham verdiği ifade edilmektedir. Aytmatov'un, Manas'ı Kırgız halkının kültürel ruhunun kaynağı olarak gördüğü, destanı özdeşleştirilmiş olarak kullandığı vurgulanmıştır. Ayrıca Aytmatov'un masallardaki, efsanelerdeki küçük detaylardan hareket ederek eserlerinde hayatın tanıtıldığı, millî değerlerin evrensel seviyeye taşındığı anlatılmaktadır.

"Aytmatov'un Eserlerinde Sembolizm" bölümünde Aytmatov'un kullandığı semboller örneklenerek; insanoğlunun hayatındaki iyilik ve kötülük, dostluk ve düşmanlık, adalet ve cahillik arasındaki mücadeleyi gösterdiği, ayrıca sembole anlam vermeden önce estetik fonksiyona başvurduğu belirtilmiştir.

"Şiirlerde Cengiz Aytmatov'un Eserleri" adlı bölümde usta kalem ve engin tecrübe sahibi C. Aytmatov'un eserlerine şairler tarafından sıklıkla başvurulmasının sebebi duygusal gücünün, lirizminin ve felsefesinin geniş olması gösterilmektedir.

Yazar "Aytmatov Uzayı-İnsan ve Alem" başlıklı bölümde uzayı insan ruhunun zenginliği olarak gören Aytmatov'un *Kasandra Damgası* adlı romanında onun insanoğlunun nasıl yaratıldığı sorusuna çağımızın teknolojik devriminin geniş imkânlarından

yola çıkarak cevap aramaya çalıştığını ifade eder. Ayrıca insanın algılama gücünün zirvesi olan “C. Aytmatov’un uzayı”nın insan yaşantısının, kaderinin gelecekteki evrimi hakkında söz edebilmesine imkân tanıdığını belirtmektedir.

“Evren, İnsan ve Pars” bölümünde yazar, Aytmatov’un eserlerinde âlim sınırsızlığı, insanlık ebediliği bitmeyen, çözülmeyen, çelişkili meselelerin sığabileceği gibi insanlığa özgü ortak düşüncelerin bulunduğunu insanın kendisine verilen her imkânı, kaderin hediyesi olarak bilinçli, dikkatli, eşit değerlendirildiğini hatırlatır. İnsanı âlemin bir parçası olarak görmekte olup, Aytmatov’u “zamanın can damarını yakalayan bilge yazar” olarak tanımlamıştır.

“Cengiz Aytmatov’un Eserlerinde Özgürlük ve Baş Eğmeme Fikri” başlıklı bölümde Cengiz Aytmatov’un eserlerinin temelini, kaynağını Manas’tan alan bu temanın oluşturduğu ve *Cemile*, *Yüz Yüze* eserlerinde de toplum ve insan özgürlüğü arasındaki çelişkili ilişkilerin edebî ve sanatsal anlamda analiz edildiği görülür. Kırgızlar için insanlığı yönlendiren iyimler ruhun ve manevi enerjinin kaynağı olarak hizmet etmiş ilk manevi yol göstericinin “Manevi Lider Cengiz Aytmatov” olduğu anlatılmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Ercan Alkaya’nın kaleme aldığı kitabın son bölümünde, 24-26 Ekim 2007 tarihleri arasında Elâzığ’da düzenlenen Uluslararası 15. Hazar Şiir Akşamları, 2006 yılı Türk Dünyası Hizmet Ödülü’nde Aytmatov’un yaptığı konuşmalar kaleme alınmış, 10 Haziran 2008 tarihinde aramızdan ayrılan Cengiz Aytmatov için 3-4 Temmuz tarihlerinde Elâzığ’da “Cengiz Aytmatov’a Saygı” anma toplantısındaki yapılan konuşmalar ve fotoğraflardan oluşan “Cengiz Aytmatov Elâzığ”da bölümüyle kitap bitirilmiştir. Büyük emek ve zaman harcanarak hazırlanmış bu kitabın bizce ufak bir eksiği var. Yazar bu bölümde yer alan fotoğrafları açıklayıcı alt yazılarla destekleseydi okuyucunun zihni daha da aydınlatılmış olurdu.

Resim sanatı, tiyatro gösterileri, filmlerde ve yüzlerce sanat eserlerinde temel alınan Kırgız yazar Aytmatov’un hayatı, eserleri, sanatının derinlemesine anlatıldığı, *Yıldırım Sesli Manasçı Aytmatov* adlı eserin yeni eserlere ve gençlere ilham kaynağı olacağı düşüncesiyle Prof. Dr. Abdıldacan Akmataliyev’i kutlar, Türk dünyasına kattığı bu kitaptan dolayı teşekkürü bir borç biliriz.

ELİF KARAKUŞ